

Nafar**k**aria

Nafarroako gehigarria / Ostirala, 1993ko apirilak 23 / III. urtea / 72. zenbakia

Nafarroa baturik Baigorrrin

Bihar hasiko da Baigorrrin Nafarroaren Egunaren 15. edizioa, Xalbadorri egingo zaion omenaldiarekin. Etzi, igandea, izanen da egun nagusia, eta hortik aurrera, maiatzaren 2a bitarte, Basaizea elkarteak antolatu duen Kultur Astea egingo da. Kulturaz gaindi, Baigorriko kantamenduan bizi den ekonomi egoerari ere erreparatu diote antolatzaileek, mahainguru batean, eta orrialde haue-tan ingurua aurrera ateratzeko ahaleginak egin di-tuzten bi enpresariekin eginiko elkarrizketak agertuko ditugu. Baita Javier Yaben Na-farroaren Egunaren sortzaileeta-koarekin eta Iparlaelkarteko ki-dearekin izanikoak ere.

Zubian barna

BINGEN AMADOZ

Zubian barna honen hasmentan bi hiri eslabo izan nituen bu-ruan eta ideia nagusi bat. Ale-gia, bi hiri horietan zubi bat zegoen biztanle guztietantzat topagune zena. Arraza, erlijio, pentsamolde eta bes-telakoen gainetik, zubiek, ura gain-diturik, lagundu eta lotu egin dituzte jendeak. Hiri, auzo, herrialde des-berdinek segida ematen die zubi ba-tek. Praga eta Visegradontzat hori baino gehiago ere bada zubia. Praga, txekiarren hiriburuan, Karloveko zubia lokarri zuzena dute Stare Mes-to eta Mala Strana auzoek, baina horren goitik bada zeresan gehiagorik ere. Praga bezalako hiri eder-zo-ragarriak hainbat etxe, jauregi, eliz eta karrika badauzka bisitaria ahoa bete hortz uzteko modukoak, eta ha-lere bertako eta kanpokoentzat ze-resanik ez, bereziki erakargarria eta erdi-aroko zubi zaharra. Pragan egonda, inor gutxi aterako da bertatik Karloveko zubian gutxienez pare bat ordu egoteko tentaldian erori gabe. Karloveko zubiak harro erakusten du bohemiarren kalezaletasuna.

Visegradeko zubiaz Ivo Andric mintzatu zitzaidan Drina gaineko zubia izeneko bere nobelan. Vise-gradoko zubiak kopia deituriko toki zabala omen zeukan, Hortxe biltzen ziren mendeetan zehar Bosniako he-rri gehienetan bezalaxe musulma-nak, serbiar eta kroaziarak. Zubian barna genituen egunez eta gauzez el-karri horren gorroto handia dioten hiru herriak eta zubia mende eta mendeetan elkargune izan bada, nork daki egun elkar-bizitza luze horrekin gertatu dena. Beharbada ez da iada-nik ez kopia, ezta zubirik izanen Vi-segradoko hirian. Gizakien krudel-keriak, haur txikiaren bizitza za-palduta dauka horren nolatan ba errespetatuko luke herri desberdi-nentzat lotura izandako zubia. Eta bosniarren duintasuna modu ezin bortitzagox akitzen den bitartean, hementxe gaude begira gainerako europarrak behatzik mugitu ezi-nean, edo behintzat mugitu gabe. Noizpait burura datorrik Pirinioeta-tik behera gerratea pizturik zegoe-nean, norbaitek goragokoei esanda-koa: ederki ikusten dira zezanak he-siaren atzetik. Laister ordea, aurrez aurre izanen duzue zuek ere zezena. Eta egia esan, osorik bete egin zen profetia. Ia tarterik gabe Bidasoatik behera gerratea itzali eta mundiala piztu zen. Jakina, oraingo serbiarrak ez dira orduko alemandarrak bezain boteretsu, eta bere expansionismoa ez da Jugoslavia ohiaren muge-tatik kanpora zabaltzen. Baina gu ere hesiaren atzetik ari gara orain zezanak ikusten.

"GOI TA BEHERIK
EZ DA ENETZAT,
NAPARRO BAT
DA BAKARRA"

Xalbador

Gure aukerak

Lizarrusti-Albi

Aralar ederki ezaguna da gipuzkoar eta nafarren artean, bi lurraldeen arteko muga izateaz gain, mendizale eta igandezale askorendako topaleku izan baita betidanik. Horrez gain, San Migeleko santutegian dagoen santuaren irudiak Erdi Arotik gaur egun arte bildu ditu fededunak, eta irudiaren ibilbideak Nafarroan zehar —aste honetan Iruñean izan da— ospe izugarria du oraindik ere.

Aralar Espainiako Estatuaren jabegoa da juridikoki, eta praktikan, inguruko haran eta herrien artean banatzen da ustiaketa. Nafarroan Araitz-Beteluk, Larraunek eta Sakanak dute eskubidea, eta Gipuzkoan Goierriko 15 herriek, Ernio eta Aralariko Batasunak bilduak. Bertako larreak urtean ia sei hilabetez ustiatzen dira, San Markosetik aurrera. Gaur egun oraindik ikus daitezke etxola eta saroe handiak, garai batean artzain gehiago ziren lekuko. Zaldiak ere ikus daitezke, baina orokorrean, lehen baino gutxiago.

Aralarrek badu beste berezitasun bat: trikuharriak. 60tik gora ikus daitezke, eta bertakoak izan ziren aztertutako lehendabizikoak, Barandiaran eta Aranzadiri esker. Ibilbide honetan batzuk ikusteko aukera izango da.

Ibilbidea Iruñeko Conde Oli-

Aste honetan bisitatuko dugun Aralarrek badu berezitasun bat: trikuharriak.

veto kaletik (Osasunbidea) aterako da goizeko 8etan, eta Club Deportivo Navarra taldeak antolatutakoa da. Lauegiko bihurgunean, Lizarrustiko bidean, Putzerri gainera daraman bidea hartuko dugu, basobideari jarriki. Hortik aurrexeago, Erreniegako aterbera daraman bidea ikusiko dugu, Irumugarrietara

—Aralarko puntarik garaiena— igotzeko erabiliena, hain zuzen ere. Gero Ormazarreta dermiotik Desao zelaiairaino ailegatu eta Unagako putzutik igaroko gara. Hemendik jeitsiera hasi dugu, Mugarditik, eta azkenik Albi izeneko bihurguneraino. Bertan autobusa hartu eta Oderitzera joanen gara, bazkaltzera.

ASTEKO PERTSONAIK

Manuel Campos
Etxarri-Aranazko alkatea

Migeltxo Saralegi
Harrijasotzailea

Calixto Aiesa
Osasun kontseilaria

Armadari ez laguntzeagatik epaituko dute gaur goizean Manuel Campos Etxarri-Aranazko alkatea, herriko udalak aho batez erabakita, soldutza egiteko zerrendak jartzen eta antzeko beste lanak ez egiteagatik. EA, EAJ eta HBko zinegotziek osatzen dute udala, eta 1988ko abenduan onartu zuen armadari ez laguntzea mozio baten bidez. Ordutik, bi aldiz berretsi dute mozioa. Hau dela eta, fiskalak zortzi urteko inhabilitazioa eskatu du Camposen aurka, eta baita 200.000 pezetako isuna ere. Camposek berak azaldu zuenez, «akordioak aho batez hartu genituen, eta ni bakarrik nago akusatuen aulkian. Hala ere, udalaren jarrera berresten dut, eta gertakizunek arrazoiak ematen dituzte, gero eta intsumiso gehiago baitaude».

Migeltxo Saralegi Leitzako harrijasotzaile gaztea 320 kiloko harria jasotzen saiatuko da heldu den igandean Tolosan. Duela hilabete, 312 kiloko harria jaso zuen mutiko indartsu honek, eta berak orduan adierazi zuenez, hurrengo saikera 317 kiloko harriarekin egingen zuen. Baina azkenean bere marka zortzi kilotan hobetzen saiatuko da, eta lortzen badu, munduko harrijasotzailerik indartsuena izanen da, Iñaki Perurena txapeldunak 318 kilokoa jaso baitzuen pasa den asteburuan. Tolosako herri kirol jaialdia hamabi t'erdietan izanen da, bertako Zezen Plazan, eta bertan gertatzen denaren zain egonen dira milaka zaletu. Azken aldi honetan, borroka gogorra somatzen da Perurena eta Saralegiren artean.

Urtea amaitu baino lehen, Nafarroako Gobernuak HIESri buruzko informazio eta prebentzio kanpaina martxan jarriko du, Calixto Aiesa Osasun Kontseilariak pasa den asteartean esan zuenez. Parlamentuan bi eskaera egin zituzten sozialistek: 'Kit' sanitarioan preserbagailuak sartzera, eta neurriak prestatzea HIESaren gaixotasuna kontrolatzeko. Dirudienek, Gobernuak horren alde agertu zen, eta 'Kit' sanitarioan preserbagailua sartuko dute, eta informazio kanpaina ere egingen dute. Jakina denez, beste leku batzuetan ez bezala, Nafarroako Gobernuak 'Kit' sanitarioa preserbagailurik gabe banatzeko asmoa zuen, «kasu gehienak xiringen arazoarengatik baitira, eta preserbagailuak edozein botika edo supermerkatuan eros daitezke».

ERAKUSKETAK

Bingen de Pedro pintorearen erakusketa zabalik dago Iruñean, Aurrezki Kutxa Municipalak Gotorlekuan duen aretoan. Datorren maiatzaren 2a arte egonen da zabalik, eta ikusi nahi duenak lan egunetan arratsaldeko 18.30etatik 20.00ak arte eta jai egunetan 12.30etatik 14.00ak arteko orduetan joan behar du.

'Mercados Mayas de Mexico y Guatemala' izeneko erakusketa zabalik dago Tafallako Kultur Etxean, eta datorren maiatzaren 5a arte iraunen du. Bertako Kultur Patronatoak antolaturik, Patxi Eslava eta Mikel Irisarriren argazkiak ikus daitezke, eta Iosu Morachoren testuak ere egonen dira.

ZINEMA

'Los ultimos dias del Eden' izenburuko pelikula eskainiko dute datorren ostegunean, apirilak 29, Tafallako Español Zinemak. Bertako Kultur Patronatoak antolaturik, bi saio izanen ditu, bata arratsaldeko 20.00etan eta bestea gaueko 10.30etan. Sarre-rak 175 pezetatan salduko dituzte.

'Robocop', etorkizunak legea indartzen du izeneko pelikula ikusteko aukera dago bihar, apirilak 24, Lizarrako Julian Romano kontserbatorioan. Euskaraz eskainiko dute filma 'Cinefilos Anonimos' taldekoek, eta sarre-rak 200 pezetatan salduko dituzte. Arratsaldeko 20.00etan izanen da.

IKASTAROK

Autoestima, Balorazio pertsonala, eta Abiltasun sozialak ikastaroak egiteko aukera eskaintzen du Andrea Zentroak. Emakumeentzat zuzenduta, maiatzaren 3an hasiko dira, eta 20 ordu iraunen dute. Goizez eta arratsaldeko egiteko aurkera dago. Arratsaldekoak apirilaren 29an hasiko dira. Era berean, Yoga, Relajazioa eta Masaia ikastaroak ere egonen dira. Apuntatzeko, 22 77 14 telefonora deitu edo Nafarroa kaleko 15. zenbakira jo behar da.

MUSIKA

Tapia eta Leturia abeslari eta trikitilari famatuak ariuko dira bihar, apirilak 24, Hiriberriko pilotalekuan, gaueko 10.30etatik aurrera. Aezkoako Eguna dela eta, antolatzaileek kontzertua prestatu dute, gaupasari hasiera eramateko.

AHAZTU GABE!

IV. EUSKARAZKO ZINEMA

ERAKUSTALDIA antolatu du Iruñeko udalak egun haue-tarako, eta bertan atzo hasi eta maiatzaren 3a bitartean, zortzi filma ikusteko aukera egonen da. Lau luzemetrai eta beste lau laburmetrai izanen dira ikusgai, guztiak euskaraz, eta Bianako Printzea Zinemak botako dituzte, dohainik, noski. Emanaldi guztiak arratsaldeko 8etan izanen dira: datorren astelehenean, apirilak 26, heldu den ostegunean, apirilak 29, eta maiatzaren 3an azkenekoa. Zikloa atzo hasi zen, 'Xarmendu' marrazki bizidunen laburmetraia eta 'Santa Kruz, apaiz gerrilaria' luze-metrairen proiektioarekin.

Datorren astelehenean, 'Albertorekin gelditu' eta 'Anonimoa' pelikula eskainiko dituzte. Lehenengoan Teresa Gala eta Reyes Molerak Margara eta Ana protagonisten paperak antzeztzen dituzte Josu Bilbaoren zuzendaritzapean. Jarraian, 'Anonimoa' laburmetraia izanen da ikusgai, Alfonso Arandiak zuzendutako komedia.

Apirilaren 29an berriz, 'Ama' laburmetraia eta 'Ipar haizearen erronka' marrazki bizidunen luzemetraia izanen dira ikusgai.

ADI!

EUSKALERRIA IRRATIA FM 91.0

Ostegunero, arratsaldeko 4etan, **30 seme-alaba Nafarroako**. Elkarrizketak.

XORROXIN IRRATIA FM 107.5

Egunero 20.00etatik 22.00etara... **Karakola segi hola** gazteendako saioa.

RNE RADIO 1 OM 835

Asteazken zehar 20.30etatik 22.30etara... **Zuri eta Beltz** Elkarrizketak, erreportaiak, musika.

ARALAR IRRATIA FM 106.2

Astea zehar 13.30etatik 14.00etara... Bertako bizilagun eta pertsonai ospetsuei elkarrizketak.

'TXIRRIZTI-MIRRIZTI' irratiaioa eskainiko du gaur, ostirala, Aezkoako Irati Irratiak, eguerdiko 13.30etan hasita. Programa honen izena bertako haur jolas baten izenburua da, eta astero, zonaldeko eskola bateko haurrek egiten dute. Gaurkoa, Abaurregainako eskola izanen dira protagonista. Astelehenetik larunbatera bi ordu t'erdiko programazioa dute, albisteak, dedikatoriak, elkarrizketak, eta antzeko saioekin.

HERRIZ BERRI

Iruñerria

Aurreneko jaiak Sanduzelaikoak

A. UNANUE / IRUÑEA

Heldu dira Iruñerriko aurreneko festak, Sanduzelaikoak, hurrengo asteburuan Txantrea-koak etorriko diren modura. Jaiak joan zen larunbatean hasi ziren, baina oraindik igandera arte emango dute zer esana, zer edana eta zer dantza.

Gaur txupinazoarekin ekingo diote auzoko lorategian, arratsaldeko zazpi t'erdietan. Ordu erdi geroago, *sevillana* lehiaketa. Segidan kalejira izango da, Samurái taldearen dantzaldia hasi arte. Gaueko bederatzietan, zezen-suzkoa eta berriro Samurái taldea, gauerdia arte. Hamabiak jota, Jarauta 69 ospe handiko txaranga abiatuko da Auzo Elkartetik, Sanduzelaiko kaleak musikaz blai egin arte. Goizalde-
ra, Bilgor I. lehiaketa, indarrak berritzeko.

Bihar garaiz jaikitzen direnek —edota oheratu gabe irauten dutenek— kirola egiteko beta izango dute. Saskibaloia, futbitoia, soinketa eta patinaia egongo dira aukeran. Eguerdia aldera, musika berriro: eskusoinua Ave Maria taldearekin. Ordu batean, eta eguraldiak laguntzen badu, opariak eta goxokiak botako dituzte helikoptero (?) batetik.

Larunbat arratsaldean, lauretatik aurrera, kirolak berriro. Bost t'erdietan, Kalderete XI. lehiaketa, Carbuos aldean —San Jorge II ikastetxearen alboan—. Zazpi t'erdietan, berriro, dantzaldia Panama taldearen musikarekin. Ordu batean, eta

OSKAR

Mutil-nagusiak eta neska-nagusiak

Sanduzelaiko festak bete-betean gaur sartuko badira ere, iragan asteburua ez zen esku hutsik joan. Larunbat arratsaldean, eta hirugarren urtea da dagoeneko, txistulari, dantzari eta erraldoi berriek Iruñeko udaletxe-raino lagundu zituzten auzoko mutil-nagusi eta neska-nagusi txikiak. Usadioa denez, ekitaldian egon ziren alderdietako ordezkariak. Horrela, Javier Aiesa (EA), Vicente Tanco (PSN), Fernando Biurrun (HB), Alberto Petri (HB) eta Jose Javier Gortari (UPN) agertu ziren. Umetxea elkarteak berreskuratutako ohiturak agintzen duen legez, mutilnagusiak eta neskanagusiak osatutako zortzi bikoteek ohorezko lekua izan zuten ekitaldian.

Laraindantza, eta bederatzit'erdietan, bezperan bezala, zezen-suzkoa. Gauerdian Ziripot txaranga kalez kale ibiliko da. Hiruretan, inon ikusi ez dena: sufesta 'ikustezinak'.

Etzi, azken jai egunean, 'ahuntz zoroaren entzierroa' egingo da eguna argitu bezain laster, hots, zortziak aldera. Hamarretan, dianak eta suziriak. Hamar t'erdietan, XV. lasterketa

herrikoia, ia aldaparik gabekoa. Hamaika t'erdietan, hankapiloak, kilikiak eta erraldoiak —azken hauek berriak gainera—. Eguerdia herri kirolen saioa izango da, ondoren bazkaria.

ELIZONDOko alkate-juradoak auzolanera deitu ditu bertako herritarak. Jon Frantsesenak karguaz jabetzeaz esan zuenez, auzolana berreskuratzea bere helburuetako bat izango da, izan ere, usadio hori nahiko galdua baitago Elizondon. Baztango gainontzeko herrietan, berriro, ohiturari eusten diote oraindik eta alkateak gauza bera egin nahi du hiriburuan. Oraingoan herriak Berro auzoko Bidegorri aldean duen zuhaitziko sasiak kentzeko izan da deialdia. Bertan bostehun gaztainondo inguru dauzka Elizondoko herriak.

ALTSASUko Maiatzako Gurutzea festa ospatuko da heldu den maiatzaren 2an, duela urte batzuk berreskuratu ondoren. Ferial kalea izango da, berriro ere, artisau eta artelaren erakusketa. Aurtengo berritasuna txerriboda izango da, bene benetan egingo baita. Horretarako irak paratuko dira lurrean. Aurretik Altsasuko 'Lagun Onak' elkartetik aterako dira argi-soinuak, eta zinegotziak etortzerakoan hamaiketako eskainiko dute. Ferialak 300.000 pezetako dirulaguntza izango du, udalaren aldetik, eta aparteko gastuak taloen salmentetatik aterako dira.

LARRAGAko alkatearen kontrako prebikazio kereila aurkeztu dute pasa den legegintzaldiaren zinegotzi orok, alkatearen beraren taldekoak izan ezik. Tafallako epaitegian aurkeztutako idatzian jasotzen denez, 1990ko urrian Larragako udal liburutegiko lanpostua betetzeko deialdia egin zen. Lehendabiziko hiru postuetan gelditu zirenen artean, baina, hirugarrena aukeratu zuen Juan Jose Los Arcos alkateak, Larragako izategatik. Lehen postuan zegoenak errekurtsioa paratu, eta udalak isuna ordaindu behar izan zion. HBko udala taldeak isuna alkateak berak ordain zezala proposatu zuen, baina udal taldeak ez zuen oneritziarik eman, eta odorioz kereila etorri da.

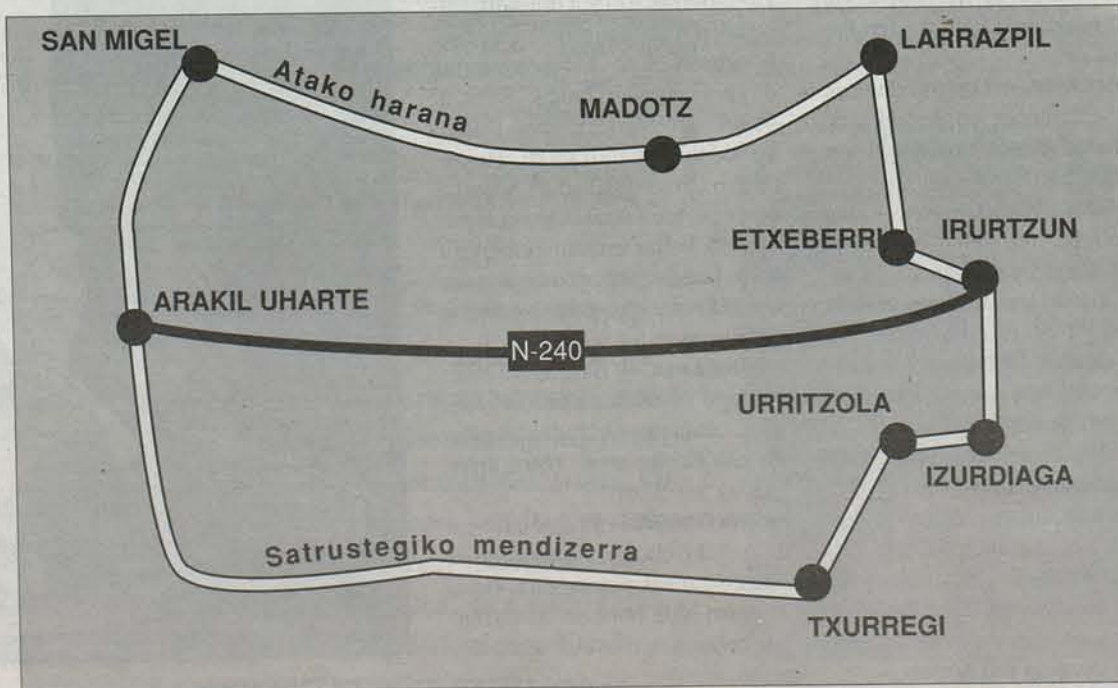
LIZARRAko ekologia nahasi samarra dabil egunotan. Bertako talde ekologistek Urbasko Bioitza kanpina Urederrako uraren kutsaduraren sortzailea zela esan zuten duela gutxi, eta Lizarrako kanpinak kereila aurkeztu berri du Jurramendiko Mankomunitatearen kontra, zaborren bilketan izandako ustezko estafa eta koakzio delitoengatik.

Sakana

Sakanako martxa handia igandean

A. U. / IRUÑEA

Usadioari jarraiki, aurten ere Sakanako martxa handia antolatu du Iratxo Mendi Elkartek. Ibilaldia etzi izango da eta goizeko sei t'erdietan abiatuko da Irurtzundik, Iratxoren egoitzatik bertatik. Antolatzaileek gogorarazi dutenez, martxak ez du konpetizio kutsurik izan nahi. Hori dela eta, indarrak berreskuratzeko jarri dituzten hiru lekuak —Arakil-Uhartan, San Migelen eta Madotzen— ez dituzte erabakitako orduak baino lehen irekiko. Ibilaldiak hamabi ordu inguruko iraupena izango du eta nahi dutenek arratsaldeko zazpi t'erdietan afaltzeko aukera izango dute (aldez aurretik 50 03 78 telefonora deituta). Informazio gehiago, 50 03 56 telefonoan.

Baigorri bizi nahiz hortzez eta haginez

L. ETXEHARRETA / ALDUDE

Mikel Bergougnan baigorriarra, Irulegiko Ardo Kooperatibaren lehendakaria da aspaldiko urteetan. Duela 40 urte sortu zen kooperatibari esker Irulegiko ardo izen bat baino gehiago bilakatu da Euskal Herrian. Gaur 50 laborari partaide dira Kooperatibari eta garapenaren garaia da: 1980.ean 65 Ha mahasti ziren izendapenean eta gaur 180 dira. Mendi mahasti hau Orreagako fraideek duela aspaldi sortu zuten. Nafar nortasunaren adierazgarri bat dela gaur agertzen digu Bergougnanek.

EGUNKARIA.— Ongi Heldu Euskal Herrian Lorpenaren Makila eskuratu duzu Alduden. Mahastizain guzien lorpena zela azpimarratu duzu.

MIKEL BERGOUGNAN.— Soto hori Kooperatibaren parte da. Ardo mahastarekin egina da eta mahatsa ez bada ona egiten ez da ardo onik egiten ahal eta ez da famarik egiten ahal. Orduan, denon obra da.

EGUNKARIA.— Irulegiko Kooperatiba hemengo ekonomia baten argi edo eragile bat da...

BERGOUGNAN.— Ez dakit hala den baina zer nahi gisaz, saiatzen gara erematen txoko honetan laborantzari zerbitu ekartzera, hemengo mozkun bezala. Ari gara aintzina baina bada oraindik aintz egiteko tikiia baita Irulegiko mahastia. Momentuan fama hori hedatzen ari da. Izan diren lanak, kalitate aldetik, bideak dira. Hori hobetzea beti da leku baten egiteko bidea, besteek ere kalitateari buruz indarrak egiten baitutuzte. Leku gaiztoetan, maldeetan saiatzen gara mahastiak jartzeko. Kalitatearen lana denon artean egingo dugu.

EGUNKARIA.— Irulegiko ardoak zenbat jende bizi arazten du, mahastizainetik, kooperatibako langileetarako?

BERGOUGNAN.— 20 etxalde dira gehienik mahastiari lotuak direnak mahatsa egiten duten 50en artean. 20 familia osoki beraz eta sotoan 15 langila gara. 50 lagun zuzenean bizi gara horrekin.

EGUNKARIA.— Mahatsa lur zail bati lotzen den landarea da. Herri honen bizi nahiarekin erraz alde daiteke irudi hori...

BERGOUGNAN.— Uste dut gauza inportantea dela. Nihaurek

Kultura batek bizi bat behar du, herri honek bezala, eta herrian diren mozkinetatik parte da kultura. Nola erematen da? Jakitatea bera, ardoaren sorkuntza bera kultura bat da.

ikasi dut mahastia ez dela urte baten gauza. Egiten da 50 bat urterendako, erran nahi du bi belaunaldi. Orain egiten den lana gure haurrentzat egiten dugu. Mahatsa gure lurrari lotua da: erran nahi du bi mailetan dela, gure erroari eta gure segidari. Hemengo xokoa inportantea da. Gure kultura bezala sustraizten da, biak betan ereman behar da. Horrela baizik ez da biziko.

EGUNKARIA.— Irulegiko ardoaren aurkezteko egin bideoan, azpimarratzen duzue Ipar eta Hegoaldeko nafarroaren lokarri dela Irulegiko mahastia...

BERGOUGNAN.— Orreagako fraideek egin zutelarik beren lehen frailetxea nabaritzen zen gauza bat: mila metrotan eraikia zela... eta goratasun horretan ez dela mahastirik. Ardo behar zuten mezentzat bederen, beste erabilpenik baldin bazen ere! Orduan, beheko aldean, lehen bailean egin zituzten mahastiak. Jakina orduan Nafarroa bat zela.

EGUNKARIA.— Irulegiko ardoaren dastatzeak maiz egiten dira euskal kulturaren agerpen nagusietan, Herri Urratsen adibidez. Hurbilketa baten egitera euskal kulturarekin aurrera genezake...

BERGOUGNAN.— Lotura zer nahi gisaz bada. Kultura batek bizi bat behar du herri honek be-mengo mozkun bezala. Ari gara aintzina baina bada oraindik aintz egiteko tikiia baita Irulegiko mahastia. Momentuan fama hori hedatzen ari da. Izan diren lanak, kalitate aldetik, bideak dira. Hori hobetzea beti da leku baten egiteko bidea, besteek ere kalitateari buruz indarrak egiten baitutuzte. Leku gaiztoetan, maldeetan saiatzen gara mahastiak jartzeko. Kalitatearen lana denon artean egingo dugu.

Petrikorena: «Bada enpleguaren sustatzearen beharra»

L. E. / BAIGORRI

Laurent Petrikorenak 1982.ean sortu zuen Baigorri kontserbu egiteko enpresa bat. Egun, sei langile dira orotara. Bodeleko saltoki batekin parekatua da baina postaz egin salketak dira Petrikorenaren negozio kopuruaren % 70a. 39.000 bezeroen artean 17.900 'aktiboak' dira Frantziaren zehar. Baigorri aldeko mozkunen kalitatearen eredu bat da.

EGUNKARIA.— Frogatu duzu eskualde honetan enpleguak sortzen ahal direla. Pario bat zen hortara heltzea?

LAURENT PETRIKORENA.— Hasi naizelarik, bai, zeren orduan ez zen niher ni bezala lanean ari zenik Euskal Herrian. Lana etxetik egiten da eta urte guziaz hartzen ahal da lanean hola ari izanez. Kanpoko jendeak biziki maite ditugu ingurune honetako janari motak. Euskal herria ere maite du eta horrela publizitatea Euskal Herria aintz aipatuz egiten dugu, horrek asko laguntzen digu.

EGUNKARIA.— Kalitatearena gauza nagusia da. Zure lantokia bisitatzean argi da indar handia egiten duzuela sail hortan.

Mikel Bergougnan.

L. E.

den? Jakitatea bera, ardoaren sorkuntza bera kultura bat da. Zinez lotzen dugu kulturari, gure barmetik senditzen baitugu eta gure eginbide bizi delakotz.

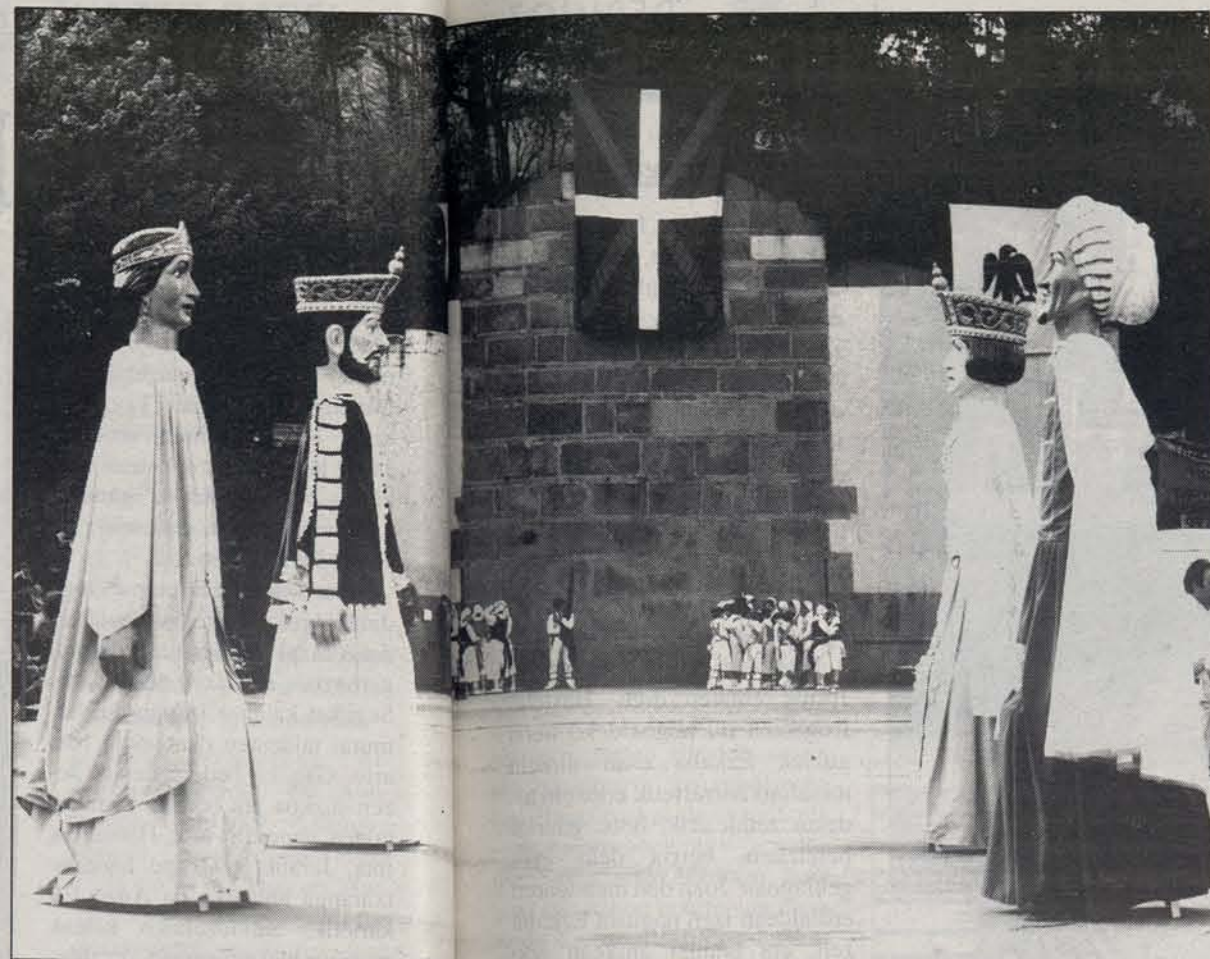
EGUNKARIA.— Euskara ardoarekin konparatu zuen euskal kanparte da kultura. Nola erematen

BERGOUGNAN.— Uste dut egin daitekela... Herriko mailan mahastiak desagertzeaz dira duela zenbait urte. Euskarari gauza bera gertatzer zaio. Orain indarrak sortzen dira euskara aurrera eremateko eta kultur mailan produkzio baten egiteko.

Laurent Petrikorena.

L. E.

Nafarroaren Eguna 15 ospatuko da heldu den igandorri eta berarekin batera Basarteak antolatu Kultur Astea. Kulturazono-

miaren egoera da bertako kezka, eta horren inguruan zenbait elkarrizketa burutu ditugu elkarte eta lantegi batzuetan. Baita Iparla Iruñeko elkarteak kidea den Javier Yabenekin ere.

«Baxe Nabak ama zu zaitu...»

93KO KULTUR ASTEKO EGITARAUA

APIRILAREN 24, LARUNBATA

"Nafarroak Xalbadorri"

Arratseko 10etan, Baigorriko elizan, kantaldia

APIRILAREN 25, IGANDEA

"Nafarroaren Eguna"

11etan Goizeko agurra gaiterekin-Eskulangileen erakusketa Ispan
12etan Haurren ikusgarria Elizako Plazan: Lizarrako eta Tafallako zigante itipiak-Trikilariak-Arrolako dantzari itipiak-Zangozako ziganteak-Mutxikoak-Adartza" taldearekin-Kariketan, gaitero eta txaranga

Arratsaldeko 2etan Bazkaria Ispan

5etan Behereko plazan, ikusgarria: Paloteado dantzak MONTEAGUDO eta RIBAFORADAKO taldeekin TUTERAKO jota ERRIBERAKO dantzariekin (orotara 45 dantzari) KAZKABARRA kantari taldea Dantzaldia gauerdiko arte "ADARTZA" taldearekin

APIRILAREN 27, ASTEARTEA

"Herriko bestak: Herriarren bestak?"

Mahaingurua, Bixentainean, arratseko 9etan

APIRILAREN 28, ASTEAZKENA

"Haurren eguna" Bidarrain

12etanik goiti: igandak, kanoe, zaldi eta oinezko ibilaldiak...
Zinema gaua Arrotsako zinema gelan, arratseko 9tan

APIRILAREN 29, OSTEGUNA

"Garapen menturirik ba ote dea Garazi-Baigorri?"

Mahaingurua, Irulegiko bestetako salan, arratseko 9etan

APIRILAREN 30, OSTIRALA

"Eva for ever" antzerkia, Ortaizeko Garbi salan, arratseko 9etan

MAIATZAREN 1, LARUNBATA

Dantzaldia Bixentainean "Kiki Bordatxo" taldearekin

MAIATZAREN 2, IGANDEA

"Basaizaren eguna" Manexenaren bazkaria kultur asteako langile guztiekin J. APEZTEGIA

Yaben: «Egun honi esker jendeak badaki beste Nafarroa badagoela»

ALBERTO BARANDIARAN / IRUÑEA

Nafarroa Beherean Basaizea izan bada Nafarroaren Eguna bultzatzaile nagusia eta erreferentzia, Nafarroa Garaian Iruñeko Iparla elkarteak egin du antzeko bidea. Jaio ere, Iparla eta Nafarroaren Eguna urte berean jaio baitziren. Bi aldean arteko harremanak ikastolen inguruan sortu ziren, duela urte franko, eta San Fermin Ikastola Baigorri eta Maulekoekin topaketak eta ekitaldiak elkarrekin antolatzen hasi zirenean. Iruñeko ez ezik, Tafalla, Lizarra eta beste zenbait tokitako jende aunitz elkartu zen honen inguruan, eta orduan sortu zen Nafarroaren Eguna egiteko ideia. «Denon arteko asmoa izan zen» gogoratu du Javier Yaben Iparla elkarteak kideak, «eta lehendabiziko ekitaldian, 1979an, ehun bat lagun bildu ginen. Gogoratzen naiz Zugarramurdi etorritakoek zikiro-jatea egin zutela». Urte hartan bertan sortu zen Iparla.

Elkartea Nafarroaren Eguna berri emateaz eta Nafarroako Gobernuaren dirulaguntzak bideratzeaz arduratzen da urtero, eta hamabost urte hauetan hasiera gogotsu eta idealista samarra zuen ekitaldi hura sobera aldatu ez bada ere, Nafarroako bi aldean arteko ezagupena sakontzeko baliagarria izan dela ezin uka. «Horrelako proiektuak hasten direnean beti badago ilusio handia, eta naturaltasuna. Egun jende guztiak badaki apirilaren azken igandean Nafarroaren Eguna dela, eta ez dago beste Nafarroa badagoela ezagutzen ez duenik. Hori ezin zitekeen esan hasi ginenean, eta ekitaldi honi esker lortu da», dio Yabenek. «Bi Nafarroaren arteko identitate horretan lagundu dugu, eta batasuna lortzeko inoiz baino baldintza hobekia ditugu».

EKONOMIKOKI ZEHAR DESBERDINAK

Horrelakorik, baina, ez omen da hain nabarmena izan Nafarroa Beherean. Baldintzak ere oso bestelakoak direla azaldu du Iparlako kideak. «Hango baldintza ekonomikoak

Javier Yaben, Iparla elkartearen.

A. B.

arunt desberdinak dira. Bertara 65.000 pertsona inguru etorri da kanpotik, eta horrek kontzientziarik ez handia sortzen du. Gainera, euskaldunak eta frantziarrak ukondo ukondo aritu dira frankotan elkarrekin, faxismoaren kontra, eta horrek ere elkartasun handia sortu du. Eta hori ez da erraz ahazten».

Batzuetan aipatu ohi da Nafarroaren Eguna balizko ofizialtasuna lortu beharra, baina Yabenek ez du uste ekitaldiak inoren menpe egon behar duenik. «Politikoei beti egin zaie gomitea bertara azaltzeko, eta lehendabiziko urteetan azaltzen ziren. Orduan heldu berriak ziren politika mundura, eta naturalagoak ziren, nolabait esateko. Orain, beraien alderdien aginduen menpe daude, eta ez dira azaltzen. Hala ere, Nafarroaren Eguna duen kutsu irekiari eutsi behar dio».

URTEAN ZEHAR ELKARLANA

Urte osoan zehar, ezkutuagoa eta ezezagunagoa izanik ere, badago bi aldean arteko elkarlana, eta aurtan, kasu, Zuberoako Muskildi herriak 1985ean egin zuen Allande Oihenarti buruzko pastoralaren egokipena Iruñera ekartzen saiatu da elkarteak. Irailerako, bestalde, Tuterako ikastolarendako jaialdia egiteko asmoa dago.

Urte guzti hauetan ekitaldia behin ere ez dela arriskuan izan dio Yabenek, eta trabarik gausienak Goardia Zibilak eragindakoak izan dira. Halaber, gauza handirik ez luketela aldatuko azaldu du. «Batzuetan aipatu izan da ekitaldi handiagoa eta ikusgarriagoa egiteko aukera, baina Nafarroaren Eguna ez da ikuskizun hutsa. Nafarrak elkar eta biltzeko tokia da, eta, hain zuzen ere, hortik datorkio arrakasta».

Folklorea eta dantzak dira Nafarroaren Eguna ezaugarrietako bat.

Gazteendako Zokoa

Bertsoak

Nola kontatuko zenioke itsu bati nolakoa den Euskal Herria? Sakanako Bertso Eskola.

Tradizionalen eritziari
behar badiogu jarraitu
zelai berdeak, ibai garbiak
ikus ditzakegu nonnahi
badu itsasaldea
ia paregabea
leku lehorrak ere bai
paisajez behintzat aberatsa da
hunkitu arazteko gai

Gure herriak nehiko txikia
eduki arren tamaina
eritzi asko ikus daitezke
agian pertsonak aina
horman hainbat pintada
hau Euskal Herria da
edo 'Esto es España'
horretan ere aberatsa da
pobre bizi gara baina

Jose Manuel Leiza

XAKEAN

Nafarroako Banakako Xake txapelketako partida, 1993ko otsailaren 13an jokotuta. Unai Garbisu (2.275 ELO) txuriekin eta Jesus Javier Cortes (2.245 ELO) beltzekin.

1.e4,c5; 2.Zc3,Zc6; 3.g3,g6; 4.Ag2,Ag7; 5.f4,d6; 6.d3,e6; 7.Zf3,gZ-e7; 8.0-0,0-0; 9.Ze2,d5; 10.c3,b6; 11.e5,Ab7; 12.g4,d4; 13.c4,Dd7; 14.Zg3,f6. Beltzak oso atzean daude, eta txuriek eskuin aldean eraso presta dezakete. Horregatik, nahiz eta erregearen peioia ahul utzi, posizioa apurtu behar zuten beltzek. 15.f6,Af6; 16.Gel,aG-e8. Beltzek Aa8 dute peoiaren ezkutuko defentsa. 17.a3,a5; 18.Ad2,Zc8; 19.Gbl,Zd6; 20.b4,a-b4; 21.b4,Zb4; 22.Ab4,b4; 23.Gb4,Dc6; 24. Gb2,Dc5; 25.Db3,Ad8; 26. Ge5,Dc8; 27.Zd4,Gf4; 28.Ab7,Zb7; 29.Ge4,Zc5; 30.Db5, eG-f8; 31.Gf4,Gf4; 32.dZ-e2. Posizioa nahasi samarra da. Gf8 beharrezkoa dute beltzek. Erregeen kokapen irekiek oreka ematen diote partidari. Berdinean uztea erabaki zuten.

RICARDO LOPEZ

One day, eskolatik irtenda nahiko asperturik, egunero hartzen nuen bidetik aparte dagoen beste bidetik etxera bueltatzea erabaki nuen. Beti ibai ondotik itzultzen nintzen, baina egun horretan, alaitzeko asmoz, errepidetik pasatzen zen bidea hartzea erabaki nuen.

Kontatzen ari natzaizuen a udaberriko arratsalde eguzkitsu horietako batean gertatu zen, non zuhaitzak berde-berde jartzen ari ziren eta loreek beraien lehenengo eguzki izpiak ikusten zituzten. Bidea argiturik zegoen oso, eguzkia zela eta, horregatik, edo horren ondorioz, bero gehiegi egiten zuen bide horretan, bestean baino askoz gehiago. Bestean, nahiz eta eguzkia egon, beti edo ia-ia beti ilun zegoen, zuhaitzek estaltzen zutelako eguzki izpietatik.

Beno, goazen harira. Bero handia egiten zuenez, jertseia kendu nuen, eta baita prakak ere.

One day

Baina ez gaizki pentsatu, zeren praken azpian praka motzak bainituen, soinketa egiteko erabiltzen ditudanak, alegia. Errepide nagusira ailegatu ari nintzen heinean, bidea gero eta estuagoa egiten hasi zen, eta puntu batean animalientzako bihurtu zen. Puntu horretatik aurrera berdina zen bidea tramo guztietan, errepide nagusira ailegatu arte. Bertan errepidea pasata bidea zabaltzen zen nire etxeraino.

Errepidea pasatzera nioanean, soinu bat entzun nuen urrunean, begiratu nuen eta bi kotxe ikusi nituen buruz behera, eta animali bat hila bi kotxeen aurrean. Hurbildu nintzen bai, baina segituan aldegin nuen ikusi nuenarengatik. Bi kotxeen aurrean zegoen animalia txakur bat zen, eta bere ezkerreko begia zintzilik zuela ikusi nuen. Konturatuko zarete hori ikusteak izugarritzko inpresioa ematen duela. Errepidearen beste aldera pasa nintzen, baina errepide osoa pasa baino lehen

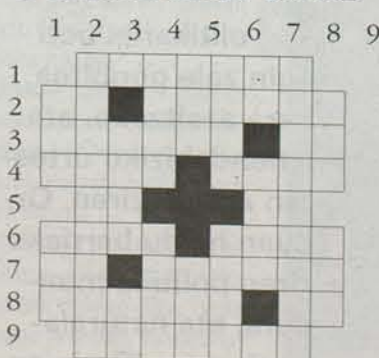
izugarritzko beste ustekabea izan nuen, kotxe batek ia aurretik eramane ninduelako. Korrika nioalako, bestela...

Txakurra ikusi ondoren, laister etxera ailegatzeko premia sartu zitzaidan eta horregatik ez nuen ezta begiratu ere egin ea kotxerik zetorren ala ez. Errepidea sano pasatzea lortu nuenean, bidetari jarraitu nion erritmoa igoz. Denbora azkar pasa zitzaidan, etxera goiz ailegatu bainuen. Etxera sartu eta gurasoak agurtu orduko soinu bat entzun nuen ate ondoan. Atea ireki nuen eta nor zen edo zer zen ikusteko eta asma ezazue zer ikusi nuen: begia zintzilik zeukan txakur bat gizon baten eskuetan, bere txakurra animalientzako eritetxe batera eramane genezakeen ala ez galdeztuz.

Egun horretatik aurrera ez naiz bide horretatik etxera itzuli, nahiz eta egun horretan goizago ailegatu.

The End

KAZKARROAN

HITZ
GURUTZATUAK

EZKER-ESKUIA: 1.- Esku. 2.- Baldintzetan. Izukaitz. 3.- Gauzak nahiz pertsonak alde batetik bestera garraiatu. Modu atzizkia. 4.- Pisua. (Inf.) Ezarri. 5.- Errepikatuz, fruitu tropikala. Utik! 6.- Iratze, ira. Labore hauts. 7.- Aluminioa. Bizkaian, ekaina. 8.- Sikua, lehorra. Lehen eta azkenekoa. 9.- Orainaldiak.

GOITIK-BEHERA: 1.- Zerga ezaguna. Gauza. 2.- Bizkaiko herria. 3.- Oxigenoa. ... eman, etsi. Zakur. 4.- Bizkaian, lepo. Lana. 5.- Istua. Ihardun. 6.- Isurki zuri edangarri, Bizkaian, igo. 7.- Errepikatuz, gorotza. Zaren horri. Bokala. 8.- Zango atalak. 9.- Nazioarteko garraioaren siglak. Mendebalean, naiz.

N-69

Jenero Xumekoak

Gaztea naiz eta...

Igandeko hamabiak. Katu bat eztarrian. Kaletik megafonoa dator. Txirrindulariak ote etxarte mehar eta ilun hauotan? 'IV Cros de la Familia. Joven, ven a correr el Cros de la Familia. Organiza la Parroquia de San Francisco Javier. Patrocina la Caja de Ahorros y la Caja Municipal de Navarra y Pamplona, respectivamente'. Abotsa ixiltzen denean, ezten musikal bat. Bakardadeak ez nau oraingoan aina sekula jo.

JEREMIAS ERRO

San Cristobal-Ezkaba

Mendi hau, Iruñekoentzat behintzat, oso ezaguna da. Canal de Ezkaba deitutako harrarteak bitan zatitzen du mendia hegomendebaldeko puska Antsoain Zendeari dagokiola eta hegoekialdekoa Iruñari. Plano gehienetan, gaur egun, San Cristobal esaten zaio mendebaldekoari, tontorra barne. Ekialdekoak, berriz, Ezkaba izena hartzen du. Kontua da argitzea noizdanik noiztzen dugun egoera hau.

Erantzuna Jose Maria Jimeno Juriok ematen digu. Hasteko frogatzen du hegoaldeko herri guziek Ezkaba esan diotela mendiari harrartetik edozein aldetan zeudelarik, hots, gaurko bereizketa berria dela ezin gehiagoan. Joan den mendearen erdialdean izen nagusia Ezkaba zen, eta erantsi antxean edo ematen zaigu San Cristobal. Beraz Ezkaba mendi osoaren izena izan da, baita tontorrarena ere. Hala ere San Cristobal ez da herenegun sortutako izena. 1291. urtean dokumentatzen den Ezkabaren garaikidea da San Cristobal: Gaztelu bat, ermita bat datxikola.

Laburbilduz bi izen ditugu lehiakide. Bata zabala, mendi osoa hartzen zuena, eta bestea konkretua, ermita bati atxikia. Geroago San Cristobal indartuz doa eta mendebaldeko puskaz jabetzen da Ezkaba ekialdera mugatuaz. Bertakoek, eta hau axola handikoa da, ez dute erabat berriesten jarrera ofizial hau eta Ezkaba harrartetik bi aldeei esaten diete Ezkaba, baina, era berean, aho batez aitortzen dute San Cristobalen nagusitasuna. Nafarroako Toponimia Taldeak, egoera horren aurrean, mendi puskarik zabalenari Ezkaba deitu zion eta tontorrari San Cristobal.

Baina ez al da Ezkaba euskaraz esan behar eta San Cristobal gazteleraz? Ez, ene ustez. Ohitura txarra da euskarari beti izenik zaharrena ematea. Azken buruan hobe beharrez jokotuta ere, euskara museo ilun bat bilakatzen dugu, galtzaile guziek aterpe segurua aurkituko duten toki majikoa. Onar dezagun, bada, Ezkaba bi hizkuntzetan izenik zaharrena dela, ez euskaldunek erabili beharreko izena. San Cristobal, berriz, izen berria da, baina euskaldunen eta erdaldunen izen berria.

Ezkabaren arazoak ez du zer ikusirik euskararen egoerarekin. Leku izen baten historia arrunta da. Ordezkapena. Eta Santuak tartean badabiltza hauek dute azken hitza bere.

MIKEL BELASKO

Bizi Bizian

Xalbador, Rio Arga eta Navarra sarietarako deialdirik egin gabe bigarren urtea da honakoa. Iruñeko Aurrezki Kutxa eta Bianako Printzea Elkartearen eskutik, 15 urtez Nafarroan antolatzen ziren sari nagusienetakoak eta euskal literaturaren kasuan bereziki, idazle berriendako lagungarri aparta izanik, euskal idazleak kezkatu agertu dira sarien etorkizunaz.

Idazleei saririk ez

JUAN KRUIZ LAKASTA / IRUÑEA

1977tik 1991. arte Iruñeko Udal Aurrezki Kutxak (CAM) urtero martxo aldera Xalbador, Rio Arga eta Navarra literatur sariaren deialdia plazaratzen zuen. Lehenak, Xalbador sariak alegia, euskaraz eginiko idazlanak saritzen zituen eta Nafarroan euskal idazleei ematen zitzaizkien saririk eta laguntzarik garrantzitsuenak. Baina euskal idazle nafarrek —momentuz behintzat— galduta oinarritzeko laguntza hori; izan ere, azken bi urteotan inork ez du Xalbador sariaren deialdia plazaratu. CAMEk Bianako Printzea elkartearen laguntza zuen sariaren antolakuntza, eta horixe da egun faltan dagoena, Nafarroako Gobernu elkartek kulturalaren laguntza hain zuzen ere.

Jesus Barrenetxea CAMEko Kultur Arloko arduradunak NAFARKARIA azaldutakoaren arabera, kutxak Xalbador saria antolatzen segitzeko asmoa badauka, baina Bianako Printzearen erantzunaren esperoan dago. «Gure aurrekontuetan saria antolatzeke beharrezko dirua prest dugu, baina Nafarroako Gobernutik ez digute erantzunik ematen». Hori dela eta, Barrenetxeak saria berriro ere urte honen amaieran deitzeko itxaropena dauka, «baina ez dago batere argi». Kutxaren asmoa da hementik aurrera saria bi urtetik behin deitzea, eta diru laguntza mardultzea. «Diru saria milioi batekoa izanen da, Navarra sariakoa bezalakoa». Gaztelaniazko sarietan bezala prosa eta poesiarako bi sari ezberdin deitzeko asmoa ordea ez daukate, garai batean ideia aztertu bazen ere.

Saiatu arren, ez dugu Bianako Printzea erakundeak gai honen inguruan dituen asmoen berri edukitzerik lortu. Ortega jaunarekin —literatur sariaren antolaketaren arduradunarekin— hitzegiterik ez baitugu izan, baina ez dago batere argi Xalbador saria berreskuratzeko asmorik duenentz. Idazle nafarregana ere jo dugu haien iritzia ezagutu nahian, eta horiek zabal azaldu digute kolokan dagoen Xalbador sariari buruz pentsatzen dutena.

PATZIKU PERURENA ALDARRIKATZAILA Sariaren aldekoa baino, diru laguntzen aldekoa ageri da Patziku Perurena, 1990 eta 1988an Xalbador sariak irabazlea izandakoa. «Egin beharko Nafarroa-

1990ko deialdiaren iragarkia.

Pamielak ekainan argitaratuko ditu saritutako azken liburuak

J. K. L. / IRUÑEA

Azken bi urteotan —1990 eta 1991an— Xalbador saria irabazi zuten liburuak ekainan plazaratuko ditu Pamiela argitaletxeak. Hiru liburu izanen dira kalera aterako direnak, Aingeru Epaltzaren 'Ur uherrak' 1991eko irabazlea, Patziku Perurenaren 'Isiltasunaren artesiak' 1990eko irabazlea, eta Jean Bautiste Etxarrene 'Zubi madarikatuak' 1990an Xalbador sariaren akzesita eskuratu zuen liburu. Iruñeko Udal Aurrezki Kutxaren (CAM) asmoa zen liburu horiek hurrengo Xalbador sariaren deialdiarekin batera plazaratzea, baina deialdia horrenbeste atzeratu denez Pamielak eta CAMEk liburu azokan, hau da, ekainan, kaleratzea erabaki dute. Txema Aranaz Pamielako editoreak dioenez, hainbat fotolito iadanik prest dago, eta lehenbaitlehen argitaratu nahi dituzte liburuak. «Xalbador sari berriaren deialdia asko atzeratu da, eta liburuaren plazaratzea gehiegi

atzeratzen ari ginela iruditzen zitzagun. Kutxakoei baimena eskatu genien ekainerako liburuak plazaratu ahal izateko, eta aurrera egiteko esan ziguten». Aipatu beharra dago kutxak baimena ematerakoan Jean Bautiste Etxarrenek liburu argitaratzeko agindua eman zuela Pamielakoei, liburuak saria eskuratu ez bazuen ere.

PLAZARATZEAREN ATZERAPENAREN ONDORIOAK

Azkenek bi urte baino gehiago pasako da orotara Aingeru Epaltzak 'Ur uherrak' liburuarekin Xalbador saria irabazi zuenetik, bere liburu liburu dendetako apalategietan egon arte. Denbora horrek bere liburuaren aldaketa franko eragin duela dio Epaltzak. «Liburuaren esku artean, edo ordenadorean hobe esanda, horrenbeste denbora edukitzeak aldaketak pilaka sartzeko aukera ematen dizu. Zihur asko epaimahaiko batek liburu hartuko balu, hau ez da nik epaitu nuen

liburu' pentsatuko luke. Idazle baten eskutik beste bi urtez egon den liburu da, horrek ematen dion bilakaerarekin». Aipatu beharra dago epaimahaikoek liburuaren aldaketa batzuk egitea gomendatu ziotela, «liburu boroiltzeko, baina azkenean aldaketa gutxi batzuk baino gehiago egin ditut».

ko Gobernuaren euskal literaturaz arduratzen denari esan: Zer gertatzen da Nafarroako euskal literaturarekin? Zein sari daude? Zein beka daude? Zein diru ematen da? Ba al dago Nafarroako Gobernuaren euskal literaturaz arduratzen den talde bat? Nire ustez kontua hori da. Sariaren aldekoa ez naiz izan, beste alde batetik izanen baldin banituzke beka edo beste moietako laguntzak».

1991eko Xalbador saria, hau da, orain arte jokatu den azkena irabazi zuen Aingeru Epaltza idazleak. Ezkor ageri da bera Xalbador sariaren geroari dago-kionean, eta Perurenak bezala, laguntza gehiagoren beharra azpimarratzen du. «Nafarroan euskal kulturari ematen zaion laguntza oso urria da, eta tradizioz idazleoi eskeintzen zaizkigun bidetarikoa bat Xalbador saria izan da. Horrelako gauzak geldiarazten direnean inertzia bat sortzen da, eta gero oso zaila izaten da berriz ere horri heltzea. Euskal literaturak Nafarroan horren falta somatuko du, beti izan delakotz idazle berriak plazaratzeko modu bat, edo jadanik ari ziren idazleak kontsagratzeko modu bat».

GIL BERA TRISTE Gil Berak 87 eta 89an eskuratu zuen Xalbador saria, eta bere burua ezagutzera eman zuen horren birtatez, beste idazle batzuek bezalaxe. «Sari baten desagertzea ez dakit berez galera handia den. Norbaiti suposatzen bazaio laguntza bat ongi, eta laguntza hori merezi duen norbaiti ematen baldin bazaio ba oso ongi. Galera izaten ahal da zertaz nik uste dut euskaraz tamaina handizko sari bakarra zen Nafarroan, eta nerek bederen suposatu zuen plazaratzea, eta beste batzuek ere bai».

BURLATAKO UDALA EUSKARA BATZORDEA

EUSKARAZKO KULTUR EKITALDIAK EGITEKO BURLATAR TALDEEI DIRU LAGUNTZAK

Euskarazko Kultur ekitaldiak burlatar taldeek egin ahal dituzten diru laguntzak jasotzeko epea zabalitzen da. Laguntzen oinarriak euskaraz zerbitzuan daude eskatzen duen guztia erantzun behar duen honetan: San Juan Plaza 1, 3. C. Tf.: 23 83 08.

EUSKARAZKO IKASKETAK BARNETEGIAN EGITEKO DIRU LAGUNTZAK

Euskarazko ikasketak barnetegiaren bidez egiteko diru laguntzak jasotzeko epea zabalitzen da. Hauek jaso ahal dituzte hasiera batean, langabezia izanik, subsidioa kobratzen ez duten guztiek. Baina aurreko kasuan honetarako dagoen kantitatea agortuko ez balitz, jaso ahal izango luke ere laguntza gainerako burlatar guztiek, Euskarazko Zerbitzuaren egoitzan dauden oinarrien arabera (San Juan Plaza 1, 3. C. Tf.: 23 83 08.)

Carlos Ziriza

Pintorea

Tuteran ikus daitezke egunotan artista lizarratar honen pinturak, ekologiaren gaiari lotuta. 'Lurraren muinetik bihotz taupadak' lemapean, ekologia eta ingurugi-

roaren hondamenaren aurka manifestua agertzea du helburu erakusketak honek, artistaren ustetan, «ez delako harritzeko garaia, bakoitzak bere ahalegintxo egitekoa baizik».

«Teoria erantzi behar zaio arteari»

ALBERTO BARANDIARAN / IRUÑEA

Carlos Ziriza Venezian egon da egunotan, heldu den urtera begira proposatu dizkioten bi erakusketa aztertzen. Lehendabizikoa eskulturakoa izango da, bertako jauregi baten aurrean egitekoa, eta Italiako Kultura Ministerioak lagunduta; eta bigarrena pinturakoa, lau galerien artean osatzeko. «Lehendabiziko harremanak baino ez dira izan orain arte, dena zehaztu gabe baitago», azaldu du artista lizarratarrak.

EGUNKARIA.— Zure lehendabiziko garaian errealeismoaren bidetik zenbilen, baina egun espresionismo abstraktua duzu estiloa. Nola izan da bilakaera?

CARLOS ZIRIZA.— Hasieran egiten nuenak ez dauka zerikusirik orain egiten dudarekin, egia da. Nere kasuan, bilakaera artistikoa oso normala izan da. Bakoitzak badu bere ikasbidea, eta eskoletan irakasten dizute errealitatea isladatu behar duzula. Aurrerago, baina, ez duzu gehiago kopiatu nahi, zure sormen lanak egin baino, horiek baitira zure errealitateak, eta horrela, pixkanaka, prozesu osoa burutzen da. Bi estiloak nahasten dituzun garaiak ere badaude, baina orain oso kontent nago egiten dudarekin.

EGUNKARIA.— Barrenetik ateratzen zaizkizun gauzak egiteak ere zure buruarekin adostasuna sortzen al dizu?

ZIRIZA.— Barrutik ateratzen zaidana kanpora atera beharra da, finean, eta horrek lasaitasuna ematen dizu, dudarik gabe. Lagungarri oso da artea burutzeko orduan.

EGUNKARIA.— 'El punto' izeneko taldea sortu zenuten duela urte batzuk zenbait pintoreren artean. Zertan dago asmoa?

ZIRIZA.— Hor bildu ginen Patxi Idoate, Isa Ibañez, Josetxo San-

tos eta laurok. Hasieran gauzak elkarrekin egiteko gogoak genuen, denak gure aldetik joan beharrean, baina denboraren poderioz dena ahaztu zen pixka bat, eta azkenean, hor gelditu zen, ahaztuta eta lotan. Ideia bezala ongi zegoen, baina gauzatzen zaila da, bakoitzak, azken finean, etxerako jotzen baitu. Estilo ezberdinetakoak izanik ere, bagenituen ideia komunak, baina azkenean beti gertatzen da batek tiratu behar duela gurditik, eta utzi egin genuen.

EGUNKARIA.— Eskultura ere egiten duzu. Nola lotzen dituzu bi arloak?

ZIRIZA.— Eskulturaren ideia bat gauzatzen duzu azal batean, eta hiru aldiz lan egiten duzu, bolumena sortu behar duzulako. Pintura baino askoz ere aberasgarriagoa da, joko asko ematen baitizu. Hala ere, gauza batzuk pinturan egitea gustatzen zait, eta beste batzuk eskulturaren bidez. Azken garai honetan, baina, eskultura baino gehiago pintura egin dut.

EGUNKARIA.— Iruñean, azken bolada honetan, zenbait inguru —Antoniutti, kasu— eskulturekin apaintzeko nahia badagoela dirudi. Lanak aukeratzeko irizpideak, baina, franko eztabaidagarriak dira...

ZIRIZA.— Garbi dago ez dagoela irizpide finkorik. Ez dago artista guztien arteko lanak aukeratzeko duen batzorderik. Erosten da erosteagatik, eta gauza nahiko harriarriak ikusten dira. Hiria pinturakin, eskulturekin eta abarrekin apaintzearen aldekoa naiz, baina irizpide bateratua eta zehatzak behar dira, bestela... Askotan amorrutik ematen du horrek.

EGUNKARIA.— Orain aurkeztzen ari zaren lanek ekologia dute oinarria. Zein da helburua?

ZIRIZA.— Oso barruan dudan

Iruñeko bere etxean.

JOXE LACALLE

gaia da, pintore eta munduko herriarri naizen aldetik, eta garbi dago denen arazoa dela. Orduan, hitzen bidez ezezik ikuspuntu plastiko batetik ere isladatu nahi nuen afera. Nere ustetan, ez da eskuak buruan jartzekoa, denok gure ahalegintxo egitekoa baizik, eta horra hor nerea.

EGUNKARIA.— Koloreen erabilera berezia ere —biziak eta argitsuak— espreski erakusketak honetarako hartu duzu, edo horretan jarraitzeko asmoa duzu?

ZIRIZA.— Natura gaia duten la-

netan ezin nituen erabili kolore ilunak, garbi dago. Hala ere, nere estiloa ere akaso aldatzen ari da. Estiloa baino, koloreak. Lehen pastelak erabiltzen nituen, eta orain koloreak biziagoak dira. Formari adina indarra eman nahi diot koloreari.

EGUNKARIA.— Artelanak egiterakoan, zeri ematen diozu garrantzi handiagoa: koloreari, materialari, formari?

ZIRIZA.— Eskultura egiterakoan oso garrantzitsua da tokia ezagutzea materiala aukeratzeko, beraz hor garrantzi handia ematen diot

Erakunde publikoetan ez dago irizpide finkorik, eta askotan artelanak erosten dira erosteagatik. Horrela, gauza nahiko harriarriak ikusten dira, eta askotan amorrutik sortzen du horrek».

materialari. Kolorearen eta formaren artean, bata zein bestea oso garrantzitsua direla uste dut, baina erakusketak honetan kolorea da nagusi, gaiak horrela eskatzen zuelako.

EGUNKARIA.— Eskultura egiterakoan inguruaren beharra sentitzeak ez al du sortzen morrontza antzeko zerbait?

ZIRIZA.— Inguru funtsezkoa da, eta eraikin klasiko baten aurrean eskultura abstraktu bat jarri daiteke lasai asko. Baina jakin behar da non eta nola jarri, eta zein material erabili. Morrontzarik ez du sortzen horrek, aldiz, inguruarekin bat etortzean babesak ematen dio lanari, eta horrekin haustea, hausteagatik, ez zait egokia iruditzen.

EGUNKARIA.— Postmodernitatearen zurrumbilo etengabeko honetatik, zerk iraungo du?

ZIRIZA.— Bakarrik benetan ona denak iraungo du. Gaur egun asko teorizatzen da, eta badago zapata bati buruz liburu oso bat idatzi dezakeena. Teoria erantzi behar zaie lanei, eta beren baitan dutenekin soil-soilik utzi. Bere kabuz biziko denak iraungo du. Gainontzekoa 'puf!' egin eta desagertuko da. Eta asko desagertuko da, egun izenik gabeko gauza asko ikusten baitigu non-nahi.

NOSKI
JATOR

ZVLDI ERDA

